

Bakalářská práce

Současné trendy a vývojové tendence v oblasti udržitelnosti mezinárodního cestovního ruchu

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vzta-
hy

Studijní obor:

Cestovní ruch

Autor práce:

Linda Hrouzková

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šimanová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Současné trendy a vývojové tendence v oblasti udržitelnosti mezinárodního cestovního ruchu

<i>Jméno a příjmení:</i>	Linda Hrouzková
<i>Osobní číslo:</i>	E20000535
<i>Studijní program:</i>	B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vzta- hy
<i>Specializace:</i>	Cestovní ruch
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra ekonomie
<i>Akademický rok:</i>	2022/2023

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Významnost tématu v globálních souvislostech.
3. Rešerše trendů a vývojových tendencí v mezinárodním cestovním ruchu prizmatem jeho udržitelnosti.
4. Případové studie – identifikace konkrétních opatření aplikovaných ve významných mezinárodních turistických destinacích.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

30 normostran

tištěná/elektronická

čeština

Seznam odborné literatury:

- PALATKOVÁ, Monika, 2012. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-7515-9.
- PÁSKOVÁ, Martina, 2014. *Udržitelnost cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-329-1.
- RAŠOVSKÁ, Ida a Kateřina RYGLOVÁ, 2017. *Management kvality služeb v cestovním ruchu – Jak zvýšit kvalitu služeb a spokojenost zákazníků*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5021-7.
- UNWTO, 2013. *Sustainable Tourism for Development Guidebook – Enhancing Capacities for Sustainable Tourism for Development in Developing Countries* [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2022-09-30]. ISBN 978-92-844-1549-6. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/40733;jsessionid=3B83E4D2650A8293FF583C7FA50E1699>
- UNEP, 2022. *Europe's Environment: The Seventh Pan-European Environmental Assessment* [online]. New York, USA: United Nations Publications [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284415496>
- PROQUEST, 2022. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šimanová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2024

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová,
Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Současné trendy a vývojové tendence v oblasti udržitelnosti cestovního ruchu

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na současné trendy a vývojové tendence v oblasti udržitelnosti cestovního ruchu, přičemž je kladen důraz na indexy, ekocertifikace a soutěže pro destinační managementy oblastí. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část popisuje cestovní ruch a jeho vývoj, destinační management, rozdíly významu udržitelného cestovního ruchu mezi generacemi. Dále zachycuje koncepci udržitelného regionálního produktu, evaluační proces a uvádí nejvýznamější mezinárodní certifikace a soutěže v oblasti udržitelnosti pro DMO. Praktická část bakalářské práce se věnuje porovnání jednotlivých druhů hodnocení DMO z hlediska jejich poskytovatelů, zacílení, kritérií a podmínek získání. Na základě případové studie příkladu dobré praxe z ČR jsou v závěru formulována obecná strategická doporučení pro destinační managementy.

Klíčová slova

mezinárodní certifikace, cestovní ruch, DMO, ekocertifikace, indexy, udržitelnost

Current and Development Trends in International Tourism Sustainability

Annotation

The bachelor thesis focuses on current trends and developments in the field of tourism sustainability, with emphasis on indices, eco-certifications and competitions for destination management areas. The thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part describes tourism and its evolution, destination management, differences in the importance of sustainable tourism between generations. It also captures the concept of a sustainable regional product, the evaluation process and lists the most important international certifications and competitions in the field of sustainability for DMOs. The practical part of the bachelor thesis compares the different types of DMO evaluations in terms of their providers, targeting, criteria and conditions for obtaining them. Based on a case study of a good practice example from the Czech Republic, general strategic recommendations for destination management are formulated in the conclusion.

Key Words

international certifications, tourism, DMO, eco-certification, indexes, sustainability

Poděkování

Prostřednictvím těchto slov bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Janě Šimanové, Ph.D., za veškerý čas, cenné rady a její velkou trpělivost, kterou mi během psaní této práce věnovala. Dále bych ráda poděkovala paní Renatě Polišenské, která mi věnovala svůj čas a podělila se o mnoho cenných informací o zkušenostech, které získala ona i destinační management obce Modrá díky účasti v soutěži Top 100 Destinations. Také bych ráda poděkovala mé rodině, která mne podporovala po celou dobu studia.

Obsah

Seznam zkratk	9
Seznam tabulek	11
Úvod	12
1 Cestovní ruch	14
1.1 Destinační management	16
1.2 Koncept udržitelného rozvoje v cestovním ruchu	16
2 Možnosti hodnocení udržitelnosti destinačních managementů v mezinárodním kontextu	21
2.1 Udržitelné produkty DMO	21
2.2 Indexy udržitelného rozvoje destinací	23
2.2.1 TSDI Index	24
2.2.2 GDS Index	26
2.3 Mezinárodní ekocertifikace a soutěže	29
2.3.1 Green destinations	30
2.3.2 Top 100 Stories v rámci Green Destinations	31
2.3.3 UNWTO.QUEST	34
2.3.4 EarthCheck	35
2.4 Komparace možností hodnocení udržitelnosti destinačních managementů	37
3 Příklad dobré praxe (best practice) v České republice	39
3.1.1 Aktivity Archeoskanzenu Modrá v oblasti cestovního ruchu	39
3.1.2 Rozhovor	40
3.1.3 Shrnutí	43
3.1.4 Obecná doporučení pro DMO	44
Závěr	45
Seznam použité literatury	47

Seznam zkratk

CA	Cestovní agentura
CK	Cestovní kancelář
CO ₂	Oxid uhličitý
CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
DMO	Destinační management
EUR	euro
GD	Green Destination
GDS	Global Destination Sustainability movement
GDP	Hrubý domácí produkt (<i>Gross Domestic Product</i>)
GSTC	Global Sustainable Tourism Council
HDI	Human Development Index
HDR	Human Development Report
ITB	Veletrh cestovního ruchu (<i>Internationale Tourismus Börse</i>)
IUCN	Mezinárodní svaz ochrany přírody (<i>International Union for Conservation of Nature</i>)
OSN	Organizace spojených národů
OTA's	Online cestovní kanceláře
SDGs	Sustainable Development Goals
TSDI	Tourism Sustainability Development Index
TTDI	Travel and Tourism Development Index
UNEP	program OSN pro životní prostředí
USD	americký dolar
UNWTO	World tourism organization
WEF	World Economic Forum

WSC World Conservation Strategy
WTO World trade organization
WWF Světový fond na ochranu přírody (*World Wildlife Fund*)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Top 20 zemí dle TSDI Indexu.....	26
Tabulka 2: Top 20 zemí dle GDS Indexu.....	29
Tabulka 3: Komparace ekocertifikací.....	37

Úvod

Jako jedno z nejrychleji rostoucích hospodářských odvětví na světě je cestovní ruch stále více uznáván jako zásadní přispěvatel k vytváření pracovních míst a bohatství, ochraně životního prostředí, zachování kultury a zmírnění chudoby. Dobře navržený a řízený turistický sektor může pomoci zachovat přírodní a kulturní dědictví, na kterém závisí, posílit hostitelské komunity, vytvářet obchodní příležitosti a podporovat mír a mezikulturní porozumění. Rostoucí počet mezinárodních i vnitrostátních turistů však představuje například problémy související s emisemi skleníkových plynů, ekonomickými úniky, řízením zdrojů nebo dopadem na místní komunity a kulturní bohatství. Využití pozitivního přispívání cestovního ruchu k udržitelnému rozvoji a zmírnění potenciálních nepříznivých dopadů vyžaduje silná partnerství razantní opatření všech zúčastněných stran cestovního ruchu v souladu s Agendou pro udržitelný rozvoj 2030. (UNWTO 2023b)

Mezinárodní cestovní ruch byl v posledních dvou dekadách (pomineme-li pandemickou krizi) globálně nejvíce rostoucím odvětvím, to zejména díky snadnému a levnému cestování do vzdálených destinací. V posledních letech byl však tento trend umocněn rostoucí úrovní digitalizace. Snadná mobilita, zvýšené povědomí o nových destinacích a internet jako zdroj informací a obchodu způsobily, že tento trh exponenciálně roste. Zatímco ekonomiky, populace a poptávka po zdrojích neustále roste, velikost Země zůstává stále stejná. Hrozí, že v případě pokud lidstvo bude nadále pokračovat v tomto trendu, zdroje Země nebudou schopny udržet její populaci. S tímto růstem však také přišel rostoucí zájem veřejnosti o dopad tohoto odvětví na životní prostředí, což má za následek poptávku spotřebitelů po udržitelnějších možnostech cestování. Udržitelnost jako nástroj nám pomáhá přizpůsobit strategie v moderním světě tak, aby povznesly ekonomiky bez vyčerpání přírodních zdrojů. Téma udržitelného cestovního ruchu je v popředí zájmu nadnárodních organizací (UNWTO, OSN, atd.), států i destinačních managementů. Právě pod záštitou OSN byla v roce 2015 přijata Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj, která pod sebou nese 17 udržitelných cílů (SDGs). Tyto cíle řeší globální výzvy, kterým lidstvo čelí v oblastech života a jejich cílem je dosáhnout udržitelné budoucnosti pro všechny. Turisté (dle výzkumu se jedná především o mladší generace, kterou je

generace Z¹, ale také Milleniálové) začínají zvažovat svá rozhodnutí o návštěvě destinace, resp. začínají preferovat kvalitu (ve smyslu udržitelného přístupu) nad kvantitou. Osvědčení o kvalitě v oblasti udržitelnosti se uplatňují nejen u samotných poskytovatelů služeb cestovního ruchu, tj. provozovatelů ubytovacích, stravovacích a dalších zařízení, ale také v rámci destinačního managementu. (UNWTO 2023b)

Cílem bakalářské práce je na základě mezinárodní rešerše identifikovat možnosti hodnocení kvality řízení DMO v oblasti udržitelnosti včetně ekocertifikací a ocenění pro destinační managementy oblastí v mezinárodním kontextu. Výše uvedené je demonstrováno na příkladu dobré praxe z ČR, kde jsou formulována obecná doporučení pro destinační managementy.

V první kapitole je definován cestovní ruch a destinační management a současné vývojové trendy z hlediska udržitelnosti včetně významu ekocertifikací pro stakeholdery.

Druhá kapitola nabízí pohled na destinační management a koncepci udržitelného regionálního produktu. Dále je zde představen evaluační proces a uvedeny nejvýznamnější mezinárodní certifikace a soutěže v oblasti udržitelnosti pro DMO. Kapitola obsahuje porovnání jednotlivých druhů hodnocení DMO z hlediska poskytovatelů, zacílení, kritérií a podmínek získání.

Třetí kapitola obsahuje případovou studii příkladu dobré praxe z ČR, která byla zpracována na základě expertního strukturovaného rozhovoru s manažerkou destinace. Na základě případové studie byla formulována obecná doporučení pro destinační managementy v oblasti řízení kvality se zaměřením na udržitelnost.

¹ Generace Z je generace narozena od roku 1997 do současnosti (Dimock 2019).

1 Cestovní ruch

Cestovní ruch, jinými slovy turismus, je definován UNWTO, jako souhrn činností osob cestujících na přechodnou dobu do místa mimo jejich běžné životní prostředí, kde cíl jejich cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v daném místě (Ryglová 2011). Cestovní ruch je aktivita se základem v přemístování osob, která trvá omezený čas (maximálně 1 rok) a cílem cesty není výdělečná činnost, zároveň se nejedná o dlouhodobou migraci. V případě odvětví cestovního ruchu, na rozdíl od jiných odvětví, neexistuje jeden jasný produkt, jelikož cestovní ruch zahrnuje mnoho služeb, jako je například ubytování, doprava, stravování, cestovní kanceláře a další. Dle mnoha autorů, včetně Páskové nebo Ryglové je v nejširším slova smyslu cestovní ruch definován jako situace, kdy lidé cestují a pobývají na místech mimo jejich obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden rok, za účelem trávení volného času, obchodu, zdraví nebo z jiných důvodů (Ryglová 2011). Mezinárodní cestovní ruch označuje účast na cestovním ruchu, kdy dochází k překročení hranic národního státu. Mezinárodní cestovní ruch představuje nejvolnější pojem z hlediska územní realizace cestovního ruchu, který zahrnuje pohyb účastníků cestovního ruchu mezi státy, bez konkrétního teritoriálního určení (Palatková 2012).

Mezinárodní cestovní ruch byl v posledních dvou dekádách nejvíce rostoucím odvětvím, díky velice dostupné a levné letecké dopravě do vzdálených destinací, a také v důsledku stále rostoucí digitalizace a s ní souvisejících inovací v CR (sdílená ekonomika – např. AirBnB, Bolt, Uber, Booking.com, apod.). V roce 2020 se výdaje na rekreační i služební cesty po celém světě v důsledku pandemie koronaviru propadly. Cestování a cestovní ruch patří k odvětvím, která byla pandemií nejvíce zasažena, protože země po celém světě omezily cestování pouze na nezbytné cesty, aby omezily šíření viru. Když země zavedly přísná opatření, aby omezily šíření nemoci, národní a mezinárodní cestovní ruch se drasticky zastavil. Dle Statista's Mobility Market Insights se v roce 2020 snížily příjmy globálního cestovního a turistického trhu oproti roku 2019 o přibližně 55%. Při pohledu na rozdělení příjmů z cestovního ruchu dle zemí zaznamenaly největší pokles příjmů USA. Největší pokles v oblasti příjezdů byl zaznamenán v oblasti Asie a Tichomoří. Zatímco dlouhodobé ekonomické škody způsobené pandemií koronaviru nelze plně zhodnotit, stagnace veřejného života zasáhla nejen cestovní ruch, ale i odvětví s ním spojená, například poklesla

návštěvnost restaurací, divadelních představení, festivalů a jiných eventů. Z veřejně dostupných dat lze pozorovat, že navzdory poklesu v mezinárodních příjezdech, který nastal v roce 2020 má cestovní ruch tendenci k rapidnímu růstu v následujících letech. (UNWTO 2023b)

V současnosti je cestovní ruch i nadále ovlivňován digitalizací, pro cestovatele je stále častější, že si zájezdy rezervují sami, nicméně se stále najdou tací, kteří k tomu využívají CK nebo CA. S rozvíjející se digitalizací cestovního ruchu se velká část spotřebitelů obrací na online cestovní kanceláře, aby si rezervovali své cesty. Příkladem předních cestovních společností na online cestovním trhu jsou Booking Holdings a Expedia Group. Při pohledu na tržby předních online cestovních kanceláří (OTA's) po celém světě, se tyto dvě společnosti umístily na prvním a druhém místě s tržbami 10,95 miliardy a 8,59 miliardy amerických dolarů v roce 2021. Tato čísla v roce 2021 vzrostla poté, co v předcházejícím roce rapidně poklesla díky pandemii Covid-19. Navzdory podstatnému nárůstu tržeb u obou společností, se však stále ani jedna nepřiblížila předpandemické úrovni (Travel tech essentialist 2023).

Cestování a cestovní ruch se na celosvětovém HDP v roce 2021, které činilo přibližně 15,7 miliard USD, podílelo s přibližně 5,8 miliardami USD, což je zhruba 3,8 %. Vzhledem k potenciálu tohoto odvětví, s ohledem na předcovidovou dobu, kdy byl CR nejvíce rostoucím odvětvím, má mnoho zemí motivaci pro znovuoživení cestování a cestovního ruchu. V roce 2021 mezi přední země v indexu rozvoje cestování a cestovního ruchu (TTDI) patřilo Japonsko, Spojené státy a Španělsko, které získaly skóre 5,2 bodu ze 7 (WEF 2022).

Odvětví cestovního ruchu zahrnuje širokou škálu produktů a služeb, včetně rekreačních a služebních cest, ubytování, stravování a dalších. Některé z klíčových trhů souvisejících s těmito odvětvími jsou hotely, krátkodobé pronájmy, okružní plavby a online cestovní kanceláře. I když témata jako digitalizace cestování, udržitelnost a dopad Covidu v posledních letech ovlivnily celý trh cestovního ruchu, každý segment také podléhá specifickým trendům. To je případ ekonomiky sdílení domů v ubytovacím průmyslu nebo nárůstu kombinovaného cestování pro obchodní turisty, které mísí pracovní cesty s dovolenou. (Palatková 2012)

1.1 Destinační management

Destinační management spočívá v koordinovaném řízení všech prvků, které tvoří cestovní ruch. DMO využívá strategický přístup k propojení těchto někdy velmi samostatných prvků pro lepší řízení destinace. Společný management může pomoci vyhnout se překrývání funkcí a zdvojení práce, pokud jde o propagaci, návštěvnické služby, školení, obchodní podporu a identifikování jakýchkoliv nedostatků v řízení, které nejsou řešeny. Dále DMO vyžaduje spolupráci mnoha organizací a zájmových skupin, které se podílejí na společném cíli, kterým je v konečném důsledku zajištění konkurenceschopnosti a udržitelnosti turistické destinace. Úlohou organizace pro řízení destinací (DMO) by mělo být vedení a koordinace činností v rámci jednotné strategie při naplňování společného cíle. I když DMO většinou provádějí marketingové aktivity, jejich působnost se v posledních letech stává mnohem rozsáhlejší, a to má za následek, že se DMO stávají strategickými lídry v rozvoji destinací. Což je velmi podstatná součást úspěchu v každé turistické destinaci a v současné době má mnoho destinací v čele DMO, které určuje směr. Z tradičně marketingového a propagačního zaměření je trendem stát se vedoucími organizacemi s širším spektrem působnosti, které zahrnuje strategické plánování, koordinaci a řízení aktivit v rámci adekvátní struktury řízení s integrací různých zainteresovaných subjektů působících v destinaci. Destinace, které stále nemají ve svém vedení DMO, se obvykle snaží nebo plánují vytvořit DMO jako organizační entitu, která bude udávat směr, kterým se destinace bude nadále ubírat (UNWTO 2023a).

1.2 Koncept udržitelného rozvoje v cestovním ruchu

Prvním milníkem konceptu udržitelného rozvoje byl rok 1972, ve kterém byla vydána publikace Meze růstu, též známá jako První zpráva Římského klubu. V této studii, bylo konstatováno, že nekonečný růst není možný v prostředí limitovaných zdrojů a byly zde řešeny možnosti vytvoření podmínek environmentální a ekonomické stability, která je trvale udržitelná. V roce 1980 byl vypracován dokument Světová strategie ochrany životního prostředí (WSC), který je prvním oficiálním dokumentem, který akceptoval pojem trvale udržitelný rozvoj a na kterém se podíleli IUCN (Mezinárodní svaz na ochranu přírody), UNEP (Program OSN na ochranu životního prostředí) a WWF (Světový fond na ochranu přírody). Důležitým přelomem byl rok 1992, kdy byla

v Rio de Janeiru schválená tzv. Charta Země, která obsahovala 27 principů trvale udržitelného rozvoje. Jejím cílem byl soulad hospodářského a sociálního rozvoje s účinnou ochranou prostředí. V ČR byl trvale udržitelný rozvoj definován v roce 1992 zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. V roce 2000 bylo zachování udržitelné budoucnosti označeno za nejnaléhavější výzvu současné doby (MMR 2023).

Udržitelný rozvoj je komplexním souborem strategií, díky kterým je možné s pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojit materiální, kulturní i duchovní lidské potřeby, při plném respektování environmentálních limitů (17/1992 Sb. Zákon o životním prostředí). Aby toho bylo možné dosáhnout v globálním měřítku současného světa, je nutné redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich sociálně-politické instituce a procesy (Rynda 2000).

Dle Maastrichtské dohody je úkolem Společenství vytvořit společný trh a hospodářskou a měnovou unii a společnými politikami a aktivitami podporovat harmonický a vyvážený rozvoj ekonomických aktivit Společenství, trvalý a neinflační ekonomický růst, který respektuje životní prostředí (Maastrichtská dohoda, Dohoda o EU).

Udržitelnost je v dnešním světě cenným nástrojem, který poskytuje pokyny pro přizpůsobení globálních a místních strategií procesům, které jsou nebezpečné pro životní prostředí a pro přežití lidstva. Velká část populace si slovo udržitelnost spojuje s ochranou ekosystémů, využíváním obnovitelných zdrojů a obecně s chováním šetrnému k životnímu prostředí. Nicméně, zatímco environmentalismus je bezpochyb součástí udržitelnosti, tento koncept zahrnuje také ekonomický rozvoj a sociální spravedlnost, což je informace, kterou však velká část populace nevěděla. Slovo udržitelnost je stále více používáno nesčetnými způsoby a má kontextově specifické chápání. Koncept udržitelnosti sám o sobě není nový, získal na důležitosti po zprávě Brundtlandové², která byla vydána komisí OSN v roce 1987, a která sladila hospodářský rozvoj s ochranou sociální a environmentální rovnováhy. Podle zprávy Brundtlandové „Our common future“³ byl udržitelný rozvoj definován jako rozvoj, který odpovídá potřebám současnosti, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací

² Gro Harlem Brundtlandová, bývalá norská premiérka a ministryně životního prostředí, která byla předsedkyní komise OSN od roku 1983

³ Naše společná budoucnost

uspokojovat jejich vlastní potřeby. Což vedlo k širokému propojení udržitelnosti s procesy a činnostmi lidstva, aby se zabránilo vyčerpání přírodních zdrojů a aby byla zachována ekologická rovnováha, bez toho, aniž by byla narušena kvalita života. Udržitelnost a udržitelný rozvoj, je tvořen třemi pilíři a to:

- Environmentálním,
- Socio-ekonomickým,
- Kulturním.

(UNWTO 2023c)

Je velmi těžké změřit kumulativní účinek, který má cestovní ruch na klimatickou krizi, protože na rozdíl od jiných odvětví neexistuje jediný jasný produkt. Je tvořen mnoha službami, jako například ubytováním, dopravou, cestovními kancelářemi a mnoha dalšími. Zpráva UNWTO z roku 2019 uvádí, že samotné globální emise oxidu uhličitého z dopravy související s cestovním ruchem významně přispěly ke změně klimatu s pětiprocentním podílem. Při pohledu na regionální emise oxidu uhličitého v oblasti energetiky po celém světě, Asijsko-Pacifická oblast a Severní Amerika vyprodukovaly více než 23 miliard metrických tun emisí CO₂ (UNWTO 2019). Socio-ekonomický pilíř představuje vazbu obyvatelstva na průmysl cestovního ruchu. Zahrnuje dopad na změny v hodnotách a chování obyvatelstva, které má za vzik ohrožování místní identity. Snahu, aby co nejvíce finančních prostředků zůstávalo v regionu, ve kterém byly vygenerovány. Zahrnuje také citlivé využívání místních zdrojů, růst spotřeby lokálních produktů a zaměstnanost místních obyvatel (UNWTO). Jak již bylo zmíněno, posledním pilířem je pilíř kulturní, který je založen na udržitelném využívání kulturně-historických atraktivit, zachovávání tradic, lokálních produktech, gastronomii, písemnictví a dalších regionálních specifik (UNWTO 2023c).

Dopady cestovního ruchu lze rozdělit do tří základních skupin, kterými jsou:

- Environmentální dopady cestovního ruchu,
- Socio-kulturní dopady cestovního ruchu,
- Ekonomické dopady cestovního ruchu.

(Zelenka, 2013)

Udržitelný cestovní ruch by proto měl:

- Optimálně využívat přírodní zdroje, které tvoří klíčové prvky rozvoje a udržitelnosti cestovního ruchu,
- Respektovat sociokulturní autenticitu hostitelských a místních komunit s cílem přispět k interkulturnímu učení a zachovat místní znalosti,
- Zajistit dlouhodobé ekonomické operace, včetně stabilního zaměstnání a ekonomických příležitostí pro místní a hostitelské komunity.

Cestovní ruch může podporovat udržitelné využívání, ochranu a řízení biologické rozmanitosti následujícími způsoby:

- Podpora ekonomické hodnoty zachování biologické rozmanitosti,
- Podpora ochrany přírody zvyšováním povědomí mezi místní komunitou a návštěvníky,
- Generování dodatečných finančních prostředků z cestovního ruchu na ochranu přírody.

(UNWTO, 2011)

Jedním z hlavních trendů, kterému se budou muset CK i cestovní ruch v budoucnu přizpůsobit, je rostoucí celosvětový zájem o cestování šetrné k životnímu prostředí. Ve zprávě OSN z roku 2019 bylo prokázáno, že cestovní ruch významně přispívá ke změně klimatu. V současnosti si stále větší počet mezinárodních turistů začíná uvědomovat, jaký negativní dopad mohou mít jejich cesty na postižené regiony. V důsledku toho stále více globálních turistů začíná věřit v důležitost udržitelného cestovního ruchu a zelených možností cestování.

Udržitelný cestovní ruch, také známý jako ekoturismus nebo zelený cestovní ruch, je forma cestovního ruchu, která dbá na snahu o převzetí odpovědnosti za své současné i budoucí ekonomické, sociální a environmentální dopady tím, že bere v potaz potřeby návštěvníků, průmyslu, životního prostředí a hostitelských komunit. Mezi problémy, které vyvolaly diskuze o nutnosti udržitelnějších a etických praktik cestovního ruchu, patří globální nárůst skleníkových plynů, přelidnění a ztráta sociokulturní autenticity

v hostitelských komunitách. Při průzkumu v roce 2022 více než 80 % světových cestovatelů uvedlo, že je pro ně udržitelný způsob cestování důležitý. Ve stejném roce jiný průzkum zjistil, že 81 % cestovatelů z celého světa zamýšlí využít alespoň jednou v ekologickém nebo zeleném ubytování, v případě jejich cestování v následujícím roce. Právě tato ekologická nebo zelená ubytování pomohla společnostem jako Airbnb stát se populárnějšími (InterContinental Hotels Group 2021). Globální průzkum v roce 2020 odhalil, že cestovatelé z generace Z a mileniálové jsou generacemi, které se nejvíce zabývají důležitostí ekologicky šetrnými možnostmi cestování. Pro porovnání, generace X a generace Baby Boomer byli ve svých názorech na eco-friendly cestování neutrálnější. (STR 2020)

2 Možnosti hodnocení udržitelnosti destinačních managementů v mezinárodním kontextu

Aktivity cestovního ruchu v zásadě zahrnují přepravu a hostování spotřebitele cestovního ruchu v místní komunitě, tj. v destinaci cestovního ruchu, kde se produkt spotřebovává. Produkt cestovního ruchu lze tedy definovat jako kulturu, bohatství a očekávané dědictví místní komunity, která slouží jako destinace cestovního ruchu. Hlavní podnikatelskou činností CR je propagovat jako turistický balíček „prodejný“ nebo přitažlivé aspekty místní komunity, například místní kulturu a způsob života, fyzické a přírodní zajímavosti a také sociální znalosti. Turistický balíček, který je kompletním zážitkem z cestování, neboli mozaika řady různých komodit, jako je doprava, jídlo, ubytování, volný čas a další atrakce, poskytuje turistům (spotřebitelům) kompletní soubor služeb nezbytných pro turistický zážitek. Z klíčové prvky úspěšného produktu cestovního ruchu lze považovat kvalitu produktu, atraktivitu jednotlivých balíčků a osobitost destinace. Když je během vývoje produktu zajištěna kvalita i atraktivita produktu, pak o něj bude projevem zájem ze strany turistů, atrakce nejen doporučí, ale také se do destinace vrátí. Počet turistů, kteří si produkt zakoupí a počet těch, kteří se do destinace vrátí nebo přijedou na základě doporučení, je důležitým ukazatelem kvality cestovního ruchu. Pro destinační management a místní podnikatele je proto velmi důležité udržovat a pravidelně vyhodnocovat své stávající produkty a chápat, že každý produkt cestovního ruchu má vlastní životní cyklus. (UNWTO 2011)

2.1 Udržitelné produkty DMO

Pokud jde o udržitelné nebo tzv. odpovědné produkty cestovního ruchu, je třeba vzít v úvahu 3 úrovně rozvoje cestovního ruchu, sociální, ekonomické a ekologické faktory. Jak již bylo výše zmíněno, tyto 3 faktory jsou vzájemně propojené a na sobě závislé. Nejdůležitějším aspektem udržitelných produktů CR je doprava, protože má nejvyšší význam z hlediska emisí uhlíku v cestovním ruchu, tvoří přibližně 75%. V praxi je tzv. cestování bez aut řešeno tak, že nabídka zahrnuje příjezd a odjezd do a z místa určení po železnici nebo autobusem. Cestování vlakem ve srovnání s autem má různé pozitivní dopady, včetně těch environmentálních. Dalším krokem, v této nové nabídce

je zajistit přepravu z nádraží do hotelu, jakmile host dorazí do cíle, byl splněn cíl zajištění dopravy šetrné k životnímu prostředí. Udržitelná doprava nabízí větší zaměření na veřejnou a soukromou sdílenou dopravu. Koncepce udržitelné mobility v destinaci včetně její turistické nabídky navíc upřednostňuje neznečišťující způsoby cestování a zvyšuje zážitek z okolí na kole nebo při pěší turistice. (Mentil, 2021)

DMO musí dobře integrovat následující jednotlivé části produktu cestovního ruchu: hotely šetrné k životnímu prostředí, nabídku zelených aktivit v outdoorových sportech, kulturní zajímavosti a velmi důležitou součástí jsou pokrmy integrující regionální produkty. Propagace místní kuchyně je obecně ukazatelem udržitelných postupů, protože se vyhýbá přepravě na dlouhé vzdálenosti. Důležitým faktem je, že místní kuchyně v posledních letech nabyla na důležitosti díky rostoucí poptávce po autentickém kulinářském zážitku. Pro velkou část turistů je právě ochutnání a vychutnání si místní kuchyně jednou z nejdůležitějších částí jejich cest. Tato rostoucí poptávka podporuje místní ekonomiku a snižuje negativní dopad tohoto sektoru na životní prostředí. Jedním z nejdůležitějších úkolů DMO je poskytování komplexních informací o tomto nedílném odpovědném produktu prostřednictvím vhodných komunikačních kanálů. Aby byl produkt DMO udržitelný a zároveň úspěšný, musí být místní zainteresované strany aktivovány DMO a být součástí celkového turistického zážitku, jen to z něj dělá skutečný autentický a odpovědný pobyt v destinaci. (Mentil, 2021)

Aby bylo možné vyvinout vysoce kvalitní produkty, které podporují zachování biologické rozmanitosti, měl by destinační management spolu s místními skupinami porozumět charakteristikám rozvoje cestovního ruchu, které podporují zachování biologické rozmanitosti, a věnovat jim pozornost. Některé základní vlastnosti zahrnují:

- Používání technik šetrných k životnímu prostředí a technik s nízkým dopadem na životní prostředí (zaměření na snížení míry narušení životního prostředí a biologické rozmanitosti, v souladu s únosnou kapacitou lokality),
- Povzbuzování turistů a místní komunity k podpoře ochranných iniciativ,
- Uznání, že příroda, kultura a místní zvyky jsou hlavními prvky turistického zážitku,
- Poskytování vzdělávací hodnoty pro turisty i místní obyvatele,

- Podpora místní ekonomiky (např. nákupem lokálních produktů nebo zapojením členů místní komunity jako průvodců nebo hostitelů),
- Využívání průvodců nebo tlumočnicků, kteří mají hluboké znalosti o místní přírodě a kultuře,
- Zajistit, aby zvířata nebyla rušena (např. při pozorování divoké zvěře),
- Respektování místní kultury a tradic.

(UNWTO, 2011)

Významným nástrojem podpory řízení kvality v oblasti udržitelnosti DMO je kontinuální evaluace. Z provedené rešerše vyplývá, že v zásadě existují dvě hlediska hodnocení destinací

- I. **Nevyžadující autoevaluaci**, tj. tzv. desktop research, kdy je destinace hodnocena tzv. od stolu, z veřejně dostupných dat. Jedná se především o kompozitní indexy. Tato metoda je však velmi omezená právě dostupností dat na konkrétní území. Lze předpokládat, že v malých oblastech nejsou data pro hodnocení „od stolu“ veřejně dostupná. (viz kapitola 2.2)
- II. **Vyžadující autoevaluaci**, kde se jedná buď o interní ekocertifikace nebo soutěže, kdy organizace prochází více či méně náročným autoevaluačním procesem vedoucím k získání ekoznačky na dobu určitou. Zde jsou definována kritéria, ve kterých musí destinační management prokázat kvalitativní i kvantitativní posun. (viz kapitola 2.3)

2.2 Indexy udržitelného rozvoje destinací

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, existují dva typy hodnocení destinací, prvním typem jsou makroindexy udržitelnosti cestovního ruchu (níže zmíněný TSDI Index a GDS), které jsou na úrovni národních států, čerpají z veřejně dostupných dat (například dat od Světové Banky) a mají vlastní metodiku indexu. Druhou skupinou jsou interní certifikace kvality řízení DMO z hlediska udržitelnosti (viz kapitola 2), to jsou skutečné značky kvality, které jsou za finanční obnos poskytovány expertními firmami a detaily jejich postupů nejsou volně dostupné.

2.2.1 TSDI Index

TSDI-Index zapojuje destinace, aby se staly udržitelnějšími místy k návštěvě. Na základě spolehlivých údajů pomáhá TSDI-Index získat odborné rady ke zlepšení strategie a řízení udržitelného rozhodování pro cestovní ruch v budoucnosti. Tento projekt se zaměřuje na vývoj jedinečného indikátoru udržitelného rozvoje pro turistický průmysl. Tento ukazatel musí být odolný, v případě nedostatečných údajů, a zároveň musí být flexibilní, aby po celou dobu vyhovoval heterogenním a novým zdrojům údajů. Kromě toho musí být ukazatel smysluplný z vědeckého hlediska a musí odrážet korelaci mezi ekonomickým rozvojem turistické činnosti a jejím dopadem na životní prostředí. (TSDI 2020)

TSDI-Index je úprava indexu rozvoje pro sektor cestovního ruchu. V této nové metodologii je nová generace řídicích panelů včetně tlaku na biodiverzitu (GREEN Index), stejně jako funkce, které upravují lidské a ekonomické složky (HUMAN Index). Společně se zaměřují na vytváření normativních úsudků o zemích a pomáhají jim zlepšovat jejich environmentální strategie. Proces indexu se skládá ze dvou fází. V první fázi se sbírají data, která jsou dále považována za indikátory. Kromě několika výjimek jsou hodnoty každého indikátoru standardizovány mezi 0 a 10. Do této fáze patří:

- Emise CO₂ na obyvatele za rok,
- Kvalita vody Aquaduct,
- Kvalita ovzduší,
- Urbanizace,
- Rostlinný a lesní porost,
- Blízkost chráněných oblastí,
- Mezinárodní příchozí turisté,
- Index vzdělanosti (upraven o nerovnosti), který vzniká z HDI indexu vzdělání a na základě dat o nerovnosti ve vzdělání z HDR 2020
- Očekávaná délka života.

(TSDI 2020)

Druhá část se již skládá z rovnice, která je tvořena podílem Green Indexu a Human Indexu. Je důležité, že v environmentální části je hodnota CO₂ silnější než ostatní ukazatele, protože v dnešní době je nejdůležitějším zástupcem znečištění. Do tzv. Zeleného Indexu patří vegetační proměnná, která se vypočítá sečtením ukazatele blízkosti chráněných území a standardizované lesní půdy v procentuálních hodnotách. Výsledek je také standardizován na škále 0-10. Lidský Index obsahuje ukazatel cestovního ruchu, který se vypočítá vynásobením počtu zahraničních příchozích turistů a ukazatele urbanizace (TSDI 2020).

V konečném pořadí jsou země seřazeny dle jejich hodnoty, kterou v TSDI získaly (viz tabulka č.1). Je důležité vědět, že u proměnné environmentální platí, že čím nižší číslo vychází, tím lépe pro danou zemi. V oblasti environmentality nejnižší skóre získala Kostarika, která se umístila na celkovém 1. místě. U tzv. HumanTouri proměnné platí naopak pravidlo, čím větší, tím lepší. V oblasti tzv. lidského indexu na tom byla nejlépe Francie, která se však v celkovém pořadí umístila na 9. místě. Česká republika se mezi prvními 20 neumístila, ačkoliv sousední Slovensko (4. místo), Rakousko (14. místo) i Německo (18. místo) se na listině 20 zemí světa objevují (TSDI 2020).

Pořadí	Environmentální hodnota	HumanTouri hodnota	TSDI hodnota
1. Costa Rica	0,693	3,851	5,56
2. Švédsko	1,18	4,709	3,99
3. Slovinsko	1,18	4,357	3,69
4. Slovensko	1,06	3,861	3,64
5. Nový Zéland	1,18	4,252	3,6
6. Japonsko	2,38	8,203	3,45
7. Malajsie	1,94	6,335	3,27

8. Bahamy	1,18	3,551	3,01
9. Francie	3,42	10,0	2,92
10. Fiji	1,06	2,998	2,83
11. Španělsko	3,3	9,047	2,74
12. Velká Británie	3,02	7,412	2,45
13. Chorvatsko	2,26	5,958	2,64
14. Rakousko	3,02	7,412	2,45
15. Dominikánská republika	0,78	1,878	2,41
16. Maďarsko	2,62	6,239	2,38
17. Finsko	1,82	4,166	2,29
18. Německo	3,86	8,847	2,29
19. Itálie	4,18	9,147	2,19
20. Dánsko	2,9	6,001	2,07

Tabulka 1: Top 20 zemí dle TSDI Indexu
Zdroj: vlastní zpracování

2.2.2 GDS Index

GDS (Global Destination Sustainability movement) Index byl vytvořen v roce 2015. Jedná se o program na úrovni destinace, který měří, srovnává a zlepšuje strategii udržitelnosti a výkonnost destinací v oblasti cestovního ruchu. Na rozdíl od jiných standardů a žebříčků byl GDS-Index původně vytvořen pro odvětví eventů a setkání

a je jedním programem svého druhu na světě. Od roku 2020 byla do kritérií začleněna rekreační turistika, takže GDS-Index je relevantní pro všechny městské obchodní a rekreační turistické destinace (GDS 2023b).

Aby byla zajištěna trvalá kvalita a relevance GDS-Indexu, je nutné pracovat na sladění kritérií s následujícími mezinárodně uznávanými standardy a iniciativami:

- Cíle udržitelného rozvoje OSN, kde se GDS-Index zavázal k Agendě 2030 a snaží se začlenit 17 cílů udržitelného rozvoje (SGDs) do řízení destinací po celém světě,
- Kritéria destinace GSTC, kritéria GSTC-D v2 jsou využívána k informování o vývoji kritérií indexu GDS, aby bylo zajištěno, že GDS-Index zůstane relevantním pro obchodní a rekreační turistiku,
- UNWTO, kde je GDS Index oficiálním partnerem programu OSN One Planet Sustainable Tourism Programme a začleňuje klíčové součásti tohoto programu do svých kritérií (GDS 2023a).

GDS-Index obsahuje 69 ukazatelů, které hodnotí destinace ve čtyřech klíčových oblastech. První oblastí je environmentální výkonnost, která obsahuje 17 otázek zahrnujících výkon města týkající se jeho opatření a infrastruktury, jako například závazek ke změně klimatu, emise uhlíku, obnovitelné energie, hospodaření se zdroji a vodou, veřejná doprava a úroveň znečištění ovzduší. Ve druhé oblasti, která je zaměřena na výkonost sociálního pokroku obsahuje 11 otázek, které ukazují výkon města v porovnání indikátory integrace SDG, korupce, osobní bezpečnost, přístup k informacím a komunikaci, zdraví a wellness a inkluzivity s využitím externích zdrojů, jako je například Social Progress Imperative⁴. Výkon dodavatele je třetí oblastí hodnocení. Tato oblast se zaměřuje na výkon dodavatele a obsahuje 14 otázek, které se zabývají závazkem udržitelnosti a výkonnosti místního dodavatelského řetězce, včetně letišť, agentur pro pořádání akcí, hotelů a restaurací. Poslední oblast je označena, jako výkon správy destinací. Zde je zahrnuto 27 otázek, které označují závazek k udržitelnosti ze strany úřadu nebo DMO, dále obsahuje otázky týkající se vyspělosti strategie udržitelnosti a regenerace destinace, vedení, komunikace

⁴ Social Progress Imperative je americká nezisková organizace, která je nejvíce známa díky Indexu sociálního pokroku, indexu s více ukazateli, který hodnotí sociální a environmentální výkonnost různých zemí.

iniciativ udržitelnosti a přesnosti podávání zpráv o udržitelných operacích (GDS 2023a).

Každému výkonnostnímu ukazateli je přidělen maximální počet bodů podle toho, jak daná destinace splňuje jednotlivé ukazatele, získává některé z těchto bodů, žádné body nebo všechny body (plné skóre). Body všech ukazatelů pro každou kategorii se pak sečtou, aby se získalo skóre kategorie. (GDS 2023a)

Celkové skóre indexu se získává tak, že skóre každé kategorie se vynásobí přidělenou váhou a poté se agreguje. (GDS 2023a)

Destinace jsou seřazeny podle jejich skóre a webová stránka, kde se výsledky nachází aktualizována, aby odrážela jejich aktuální pozici v žebříčku. Nejaktuálnější výsledky jsou z roku 2022 (viz Tabulka č.2), kde se na prvním místě umístil Gothenburg s 92,98 %, na druhém místě Bergen, na třetím Copenhagen, na čtvrtém Aalborg na pátém Bordeaux a na šestém místě Glasgow. Z České republiky se do tohoto indexu dostala DMO Prague City Tourism, která získala 44,53%, ale v roce 2023 je vidět posun na 51%. (GDS 2023b)

Pořadí	Stát	Hodnota GDS Indexu
1. Gothenburg	Švédsko	92,98%
2. Bergen	Norsko	88,36%
3. Kodaň	Dánsko	86,7%
4. Aalborg	Dánsko	86,41%
5. Bordeaux	Francie	85,1%
6. Glasgow	Irsko	84,09%
7. Stockholm	Švédsko	84,08%
8. Belfast	Severní Irsko	84,01%

9. Aarhus	Dánsko	83,45%
10. Oslo	Norsko	83,18%
11. Lyon	Francie	83%
12. Helsinky	Finsko	82,8%
13. Kerry	Irsko	82,43%
14. Tyrolsko	Rakousko	80,93%
15. Middelfart	Dánsko	80,51%
16. Reykjavík	Island	80,3%
17. Curych	Švýcarsko	80,16%
18. Goyang	Severní Korea	78,34%
19. Odense	Dánsko	76,6%
20. Melbourne	Austrálie	76,55%

Tabulka 2: Top 20 zemí dle GDS Indexu

Zdroj: vlastní zpracování

2.3 Mezinárodní ekocertifikace a soutěže

Ekologická certifikace neboli značka udržitelnosti představuje označení, které měří integraci udržitelných postupů a výkonů se sadou předem stanovených environmentálních, sociálních a ekonomických kritérií. Certifikace udržitelnosti jsou obecně spojeny s konkrétními průmyslovými obchodními skupinami a/nebo mezinárodními organizacemi, aby identifikovaly základní úroveň výkonu a umožnily srovnání napříč regiony a produkty (GDS 2022c).

2.3.1 Green destinations

Green Destinations je globální organizace, která vznikla v Nizozemsku pod záštitou GSTC, za účelem podpory udržitelných destinací, jejich podnikání a komunit. Green Destinations dispnuje více programy, kterými jsou GD Awards and Certification Program pro destiance, Good Travel Program pro podniky a Top 100 Sustainability Stories. Green Destinations vyvinuli podpůrný program zahrnující více než 40 nástrojů pro hodnocení a podávání zpráv, včetně školících kurzů. (GREEN DESTINATIONS 2023a)

Pro destinace organizace nabízí tzv. Green Destinations & Quality Coast Award, což je typ certifikace, která označuje úroveň souladu se standardem Green Destinations, který je uznávaný GSTC. Audity jsou vyžadovány každé 2 roky a jejich výsledkem je bronzové, stříbrné, zlaté nebo platinové označení. QualityCoast Awards jsou speciálně navrženy pro destinace zaměřující se na udržitelnost nábřeží, moře a kvalitu pláží. Certifikáty jsou předávány na konferenci Global Green Destinations Days nebo na každoroční akci ITB v Berlíně. Druhým typem certifikace je Certifikát GSTC (Global Sustainable Tourism Council) od Green Destinations, což je možnost získat celosvětové uznání v oblasti udržitelného řízení destinací. Tato certifikace je akreditována Světovou radou pro udržitelný cestovní ruch za dodržování nejvyšších standardů transparentní, objektivní a na důkazech založené certifikace. Audit je přísnější a zahrnuje široké konzultace se zúčastněnými stranami za účelem ověření souladu a splnění všech kritérií by mělo být plně podloženo zdokumentovanými důkazy. (GREEN DESTINATIONS 2023a)

Metodologie

Všechny certifikační programy jsou strukturovány dle pokynů pro řízení udržitelnosti dle standardu (Green Destinations Standard), který je uznáván Globální radou pro udržitelný cestovní ruch (GSTC), aby pokryl celosvětově schválené požadavky na udržitelnost. Pokroky destiancí jsou sledovány pomocí ukazatelů, které dělají program konkrétní a měřitelný. Ukazatele a pokyny od Green Destinations je možno snadno implementovat do jakéhokoliv systému řízení destinace. Destinace, které se přihlásí

do programu Awards & Certification, se tím zapojují do cyklu řízení udržitelnosti zaměřeného na neustálé zlepšování s pravidelným hodnocením a nezávislým ověřováním. (GREEN DESTINATIONS 2023a)

Existuje 5 fází, které musí destinace splnit, aby se do programu mohla zapojit. První fází je fáze registrace, kde destinace zaregistruje svůj zájem o certifikaci nebo ocenění. Na základě zaslaných údajů, jako je velikost destinace a její umístění, Green Destinations zašle nabídku k certifikaci. Během druhé fáze dochází ke školení destinace ohledně udržitelnosti a o tom, jak správně používat standard GD. Koučování destinace zajišťuje sekretariát GD nebo místní zástupce. Ve třetí fázi dochází ke technické kontrole a nezávislému auditu ohledně dodržování udržitelnosti. Čtvrtá fáze obsahuje samotnou certifikaci, kde certifikační komise vyhodnotí závěry auditora a při dostatečném počtu bodů vydá ocenění nebo certifikaci, která zůstává v platnosti 2, resp. 3 roky. Pátá fáze je zaměřena na plánování akcí pro neustálé zlepšování. Online hodnotící platforma poskytuje nástroj pro plánování těchto akcí a příklady dobré praxe pro snadné plánování a implementaci zlepšení udržitelnosti na základě nezávislých doporučení. (GREEN DESTINATIONS 2023a)

2.3.2 Top 100 Stories v rámci Green Destinations

Top 100 Stories je každoroční soutěž, která shromažďuje a oslavuje iniciativy z destinací po celém světě a inspiruje odpovědné vedení cestovního ruchu. Soutěž Green Destinations Top 100 Stories probíhá od roku 2014 a propaguje 100 destinací jako inspirativní příklady pro jiné destinace, touroperátory a návštěvníky. Soutěž je učena pro destinace, malá a regionální DMO. Cena za účast v soutěži se pohybuje od 300 do 600 €, existuje však program osvobození od poplatků pro vybrané destinace. Platnost certifikace, kterou destinace získá je 1 rok. (GREEN DESTINATIONS 2023b)

Prvním krokem je hodnocení udržitelnosti. V případě, že se destinace přihlašuje do soutěže poprvé, posuzuje se následujících 15 kritérií:

- Koordinátor udržitelné destinace
- Inventura aktiv destinace
- Politika nebo strategie řízení destinace
- Vliv cestovního ruchu na přírodu

- Krajina a scenérie
- Snížení pevného odpadu
- Snížení emisí z dopravy z cestování
- Snížení spotřeby energie
- Hmotné kulturní dědictví
- Nehmotné dědictví
- Zapojení komunity do plánování
- Podpora místních podnikatelů
- Propagace místních produktů a služeb
- Zdraví a bezpečnost
- Podpora udržitelnosti mezi podniky

Pokud se destinace chce do soutěže zapojit po druhé, zkoumá se celkově 30 kritérií. Prvních 15 kritérií zůstává stejných jako v prvním roce a jsou rozšířena o následujících 15 kritérií:

- Zvládání tlaku návštěvníků
- Chování návštěvníků v citlivých lokalitách
- Ochrana přírody
- Dobré životní podmínky zvířat v zajetí
- Hluk
- Světelné znečištění
- Čištění odpadních vod
- Třídění a recyklace odpadu
- Obnovitelná energie
- Reakce na klimatická rizika
- Řízení dopadů cestovního ruchu na kulturu
- Lidská práva
- Spokojenost obyvatel
- Využívání majetku
- Normy udržitelnosti

(GREEN DESTINATIONS 2023b)

Účastníci, kteří v prvním kroku dosáhli více než 60 % bodů, mají nárok na 2. krok, který se základá na tom, že pokud je destinace uznána za způsobilou bude vazvána k předložení Příběhu dobré praxe. Tým GD poskytne šablonu Příběhu dobré praxe, aby podpořil destinace v tomto procesu. Kategorie příběhů dobré praxe jsou následující:

- Řešení pro řízení
- Příroda a krajina
- Životní prostředí a klima
- Kultura a tradice
- Prosperující komunity
- Obchod a marketing

Zároveň existují kritéria pro hodnocení příběhů dobré praxe:

- Úplnost dokumentace
- Úroveň inovace
- Efektivita
- Přenositelnost inovace
- Pilíře udržitelnosti (sociální, ekonomický a environmentální)

(GREEN DESTINATIONS 2023b)

Všichni účastníci získají přístup ke školení Top 100, aby si osvojili dovednosti a odborné znalosti, které jim poskytnou pevný základ pro zahájení nebo pokračování jejich cesty k udržitelnosti. Školení zahrnuje videoprezentace, webináře s odborníky z oboru a živá setkání s otázkami a odpověďmi. Existují dva modely školení, kterými jsou základní kritéria Green Destinations a psaní nejlepšího příběhu dobré praxe. Oba moduly probíhají před 1. a 2. krokem účasti. (GREEN DESTINATIONS 2023b)

Mezi oceněnými DMO byli například zástupci z Austrálie, Brazílie, Kanady, Chile, Chorvatska, Kypru, Finska, Malty, Černé Hory, Slovenska, Namibie, Španělska, atd. Ve výsledcích této soutěže se však účastnila i ČR, konkrétně Archeoskanzen Modrá, a který figuruje v žebříčku Top 100 Destinations. (GREEN DESTINATIONS 2023c)

2.3.3 UNWTO.QUEST

UNWTO.QUEST je certifikace kvality pro organizace řízení destinací (DMO), která podporuje a zvyšuje kompetence v oblasti vedení, uskutečňování a řízení organizací. Jedním z cílů UNWTO.QUEST je zlepšit konkurenceschopnost a udržitelnost turistických destinací, zlepšením strategického plánování, řízení a správy DMO. Tato certifikace je zaměřena na organizace pro řízení destinací, zejména na místní a regionální úrovni:

- S různými strukturami nebo rozsahy,
- S různou přírodou a právním postavením, včetně vládních ministerstev nebo agentur, jakož i statutárních agentur, nevládních organizací, soukromých sdružení nebo jakéhokoliv jiného subjektu,
- Z jakékoliv země, ať už je nebo není členským státem UNWTO

(UNWTO.QUEST 2023a)

Metodologie

K zajištění úspěšné implementace kritérií a standardů kvality ve třech oblastech ma certifikace UNWTO.QUEST progresivní implementační metodologii, která poskytuje podporu, pomoc a monitorování DMO v následujících oblastech:

- Analýza plánů a řízení DMO,
- Podpora DMO posilováním znalostí a odborných dovedností jejich lidských zdrojů,
- Posouzení kvality a účinnosti strategických a provozních činností DMO.

(UNWTO.QUEST 2023a)

Prostřednictvím progresivního procesu UNWTO podporuje DMO při posilování jejich tří klíčových oblastí práce:

- Strategické vedení,
- Efektivní provedení,
- Efektivní řízení.

Výsledkem tohoto procesu je, že UNWTO uděluje certifikaci UNWTO.QUEST s platností čtyř let těm, kteří úspěšně splní kritéria a standardy certifikace. Mezi oceněné DMO patří pouze Fundació Mallorca Turisme ve Španělsku (jediný evropský zástupce), Thompson Okanagan Tourism Association v Kanadě, Agencia Córdoba Turismo v Argentině a Punta del Este Convention and Visitors Bureau v Uruguay. Žádný český zástupce se ve výsledcích této certifikace nevyskytuje. (UNWTO.QUEST 2023b)

2.3.4 EarthCheck

EarthCheck je přední světová vědecká srovnávací a poradenská skupina pro cestovní ruch. Tato skupina pomáhá podnikům a destinacím cestovního ruchu stát se udržitelnějšími prostřednictvím certifikace, poradenství, školení a softwarových řešení. Certifikační programy EarthCheck jsou respektovány cestovateli, značkami a destinacemi po celém světě a pomáhají spotřebitelům činit informovaná rozhodnutí o turistických zážitcích, které si vyberou. Když CK, hotel nebo DMO disponuje certifikačním odznakem EarthCheck, znamená to, že prošli přísným vědecky podloženým certifikačním procesem udržitelnosti. Tato certifikace poskytuje nástroje, které jsou potřebné k měření dopadu a k přijímání obchodních rozhodnutí, která šetří peníze, zdroje a planetu. (EARTHCHECK 2022a)

Metodologie

Proces certifikace je rozdělen do 4 fází. Kde první fáze se týká závazku. Nezáleží na tom, kde se DMO, firma, hotel nebo jiný subjekt cestovního ruchu nachází, odborníci z EarthCheck pomáhají zapojit tým a zainteresované strany daného subjektu a navrhuje zásady udržitelnosti. V této fázi se subjekt zavazuje k cestě udržitelnosti a podniká kroky k jejímu dosažení. Druhá fáze je fází srovnávání a sledování výkonu daného subjektu CR v reálném čase a budou identifikovány jakékoli kritické problémy. Porovnání probíhá v následujících stanovených oblastech:

- Spotřeba vody,
- Spotřeba energie,

- Uhlíkové emise,
- Chemikálie,
- Dopad na komunitu a zaměstnance,
- Použití papíru,
- Odpad.

(EARTHCHECK 2022a)

Následná zjištění jsou zdokumentována, aby subjekt věděl jak si v oblasti udržitelnosti počíná. EarthCheck poskytuje srovnání s ostatními subjekty, dále poskytuje kontext k obdržným datům, aby došlo k porozumění a následnému lepšímu rozhodování. V této fázi je možné získat EarthCheck Bronze status. Ve třetí fázi EarthCheck pomáhá implementovat nový systém řízení udržitelnosti. EarthCheck poskytuje průvodce, šablony a také lidi, kteří provází subjekty celým procesem. Po implementaci nového udržitelného řízení je daný subjekt schopen měřit a řídit aktivity udržitelnosti. Po této fázi je subjekt cestovního ruchu připraven certifikaci, což je poslední fázi celého procesu. Nezávislý auditor navštíví firmu, DMO, hotel nebo jiný subjekt a provede audit. Auditor nahlédne do zprávy o auditu, ve které jsou uvedena data ohledně výkonu organizace v porovnání se standardy EarthCheck certification. Pokud jsou splněny požadavky, dojde k obdržení certifikace a poskytnuta možnost používat logo EarthCheck Certified k propagaci. Úroveň certifikace je možno zvyšovat, čím déle je udržována. V případě udržování 1-4 roky získává organizace stříbrnou značku, 5-9 let zlatou, 10-14 platinovou a v případě, že bude svou úroveň udržitelnosti udržovat nebo navyšovat déle než 15 let, získává tzv. Master certifikaci. (EARTHCHECK 2022a)

Z evropských destinací certifikaci získalo například destinace Järvsö ve Švédsku, Municipio de Melgaco v Portugalsku nebo Municipio de Baião v Portugalsku. Žádná destinace z ČR procesem k získání certifikace neprošla. (EARTHCHECK 2022b)

2.4 Komparace možností hodnocení udržitelnosti destinačních managementů

Komparace jednotlivých ekocertifikací je omezena dostupností dat. Některé ekocertifikace data uvádí na svých internetových stránkách, některé zase informace podávají přímo DMO po jejich přihlášení do programu. Komparace na základě veřejně dostupných dat je znázorněna v tabulce č.3.

	Green Destinations	Top 100 Destinations	UNWTO.QUEST	EarthCheck
Časová náročnost	N/A	2 měsíce	N/A	N/A
Doba platnosti	2 roky	1 rok	4 roky	1 rok
Finanční náročnost	100 – 290 €	600 až 900 €	N/A	950\$ p.a.
Oblasti hodnocení	N/A	Řízení DMO, Dopad na ŽP	Řízení DMO	Spotřeba
Hodnocená destince v ČR	N/A	Obec Modrá (Archeoskanzen)	N/A	N/A

Tabulka 3: Komparace ekocertifikací

Zdroj: vlastní zpracování

Časová náročnost jednotlivých procesů získávání certifikace je jednou z informací, kterou žádná z organizací poskytujících ekocertifikaci nezveřejnila. Díky rozhovoru s paní Polišenskou (viz kapitola 3.1.2) je alespoň známo, že proces soutěže Top 100 Destinations trvá 2 měsíce.

Doba platnosti je u každé certifikace odlišná, Green Destinations poskytuje certifikaci s platností 2 let, Top 100 Stories vyhláší výsledky každý rok, pokud se však destinace umístí v této soutěži certifikace jim zůstane a mohou ji používat navždy (na značce je uveden rok účasti v soutěži), UNWTO.QUEST uděluje certifikaci s platností 4 let a EarthCheck má více druhů certifikací, destinace však každý rok musí procházet auditem, aby svou certifikaci obhájila.

Finanční náročnost pro destinace, pokud se chtějí zapojit do procesu získání některé z ekocertifikací, je následující. U Green Destinations je proces rozdělen do více programů (trénink na pochopení Green Destinations standardů, trénink základů udržitelného řízení turistických destinací atd.), cena za trénink se pohybuje od 100 EUR do 290 EUR. Cena za kompletní program Green Destinations začíná na 2300 EUR ročně, existuje však možnost slevy pro země s nízkými a středními příjmy. Top 100 Destinations DMO vyjde na 600–900 EUR, avšak jelikož je tato soutěž pod záštitou organizace Green Destinations, tak i zde je možnost slevy. UNWTO.QUEST finanční náročnost nezveřejňuje. V případě EarthCheck je cena 950 USD za rok.

Čtvrtou oblastí komparace jsou oblasti, které jednotlivé organizace zkoumají v průběhu certifikačního procesu. Green Destinations a Top 100 Destinations jsou skvělou kombinací ostatních certifikací, jelikož se zaměřují jak na životní prostředí, tak na řízení DMO. UNWTO.QUEST zkoumá pouze řízení DMO a EarthCheck zas jen dopady na životní prostředí.

Posledním hlediskem komparace je získání některé certifikace českým DMO. V tabulce lze pozorovat, že v tomto ohledu uspělo pouze Top 100 Destination, ve kterém byla hodnocena obec Modrá (viz Kapitola 3).

3 Příklad dobré praxe (best practice) v České republice

V České republice se nachází pouze jedno DMO, které prošlo procesem jedné ze zmíněných certifikací v předešlé kapitole. Jedná se o archeoskanzen Modrá, který získal ocenění v soutěži Top 100 Stories pod záštitou certifikačního programu Green Destination v roce 2020. Archeoskanzen Modrá se tak ocitl ve společnosti proslulých eko velmocí jako je Nový Zéland, Japonsko, Austrálie, Kanada, Finsko či Tanzanie. S cílem získat konkrétní, v praxi jiných DMO uplatitelné znalosti týkající se účasti v soutěži, jakož i strategie v oblasti zvyšování kvality řízení destinací z hlediska udržitelnosti, byl navržen dotazník pro expertní strukturovaný rozhovor s klíčovou osobou DMO – Renátou Polišenskou. Otázky a respondentkou autorizované odpovědi jsou uvedeny v následující kapitole.

Archeoskanzen Modrá se nachází v obci Modrá ve Zlínském kraji. Dle dat ČSÚ počet obyvatel k 1.1.2023 činil 717 obyvatel. Obec Modrá disponuje třemi pamětihodnostmi, kterými je Husitský sloup, dva kamenné kříže (kulturní památka) a Kostel sv. Jana, který je replikou kostela z 9. století.

Dle starosty obce Modrá, Miroslava Kovaříka unikátnost destinace spočívá ve spojení soukromé i veřejné sféry a snaze vybudovat atraktivní a přesto k přírodě šetrné turistické cíle, které zároveň obohatí a spestří krajinu. Mezi hlavní turistické cíle patří Archeoskanzen Modrá, Centrum slováckých tradic, Živá voda, Stezka praturů, Terárium, rybníky, kostelík, atd. (Polišenská 2023)

Archeoskanzen modrá – Velkomoravské sídliště středního Pomoraví je významným subjektem názorně osvětlující jednu z nejvýznamnějších etap našich národních dějin. Dále zajišťuje nevšední zážitek a svým zaměřením nemá obdobu. Díky návštěvě tohoto areálu je možné poznat celé Slovácko na jednom místě. (Polišenská 2023)

3.1.1 Aktivity Archeoskanzenu Modrá v oblasti cestovního ruchu

Jedno místo a stovky možností. Dle slov manažerky Městského informačního centra v Uherském Hradišti Renáty Polišenské je obec Modrá dech beroucí lokalitou, ve které si na své přijde každý, mladí, senioři, rodiny s dětmi i firemní klientela. (Polišenská 2023)

Archeoskanzen Modrá patří k největším svého druhu v Evropě. Hned nad ním se nachází kostel sv. Jana Křtitele, který je rekonstrukcí původního kostela z počátku 9. století (národní kulturní památka). V současné době je kostel oblíbeným místem svatebních obřadů. V těsném sousedství archeskanzeny se nachází Hotel Skanzen s veškerým zázemím. Na hotel navazuje Centrum slováckých tradic s pálenicí, podzemní degustančí stezka vín a pálenek, prodejna tradičních výrobků, pálenek a vín. Asi 200m od hotelu ve směru k Velehradu se nachází Depandance Skanzen a Terárium Skanzen (největší terarijní expozice na Moravě, k vidění jsou zástupci největších a nejjedovatějších hadů, rozmanité druhy pralesních pouštních ještěřů a ještěrek). Za hotelem se nachází sladkovodní a botanická expozice Živá voda s podvodním tunelem a obřími výzvami, kde největší má přes 2,5 metru a váží 150kg. Součástí expozice je Stezka praturů (obří předchůdci divokého skotu), kteří se na Moravu vrátili po 800 letech. Celý areál dotváří jak soustava malebných rybníků s možností rybolovu, tak i kulisy nejvýznamnějšího poutního místa České republiky, Velehradu na pozadí Buchlovských hor. Celá lokalita je doslova nabitá dalšími turistickými aktivitami. Je tu možnost vydat se na cyklovýlet do vinohradů, do Chřibů např. ke Královu stolu, který býval pravěkým obzorovým kalendářem a byl otesán do tvaru hlavy pratura. Za návštěvu v Chřibech zcela jistě stojí i Bunč nebo kamenná rozhledna, stojící na nejvyšší hoře Chřibů – Brdu. Dále je možné dojet k Baťovu kanálu odkud je možné se vydat na cestu po Slovácku (lodí nebo na kole). (Polišenská 2023)

3.1.2 Rozhovor

Otázka č. 1: Co Vás vedlo k přihlášení do soutěže Green Destinations? A jak jste se o soutěži dozvěděli?

Odpověď na otázku č. 1: Za přihlášením do soutěže Green Destinations, stála dlouholetá snaha pana starosty Miroslava Kovářika k šetrnému přístupu k životnímu prostředí a k rozvoji udržitelného cestovního ruchu na území obce Modrá, potažmo celého Mikroregionu Buchlov. O soutěži bylo vedení obce informováno od Centrály cestovního ruchu Východní Morava a byli vyzváni k zapojení. (Polišenská 2023)

Otázka č.2: V krátkosti, prosím, popište příběh, se kterým jste se do soutěže přihlásili.

Odpověď na otázku č.2: Obec Modrá měla v minulosti velký handicap, nebyl zde žádný turistický cíl, pouze základy dávno zaniklého kostela svatého Jana Křtitele v netěšeném stavu. Ačkoliv byly základy zapsány jako národní kulturní památka, její návštěvnost nepřesahovala 200 osob ročně. Po roce 1990, kdy byl za starostu zvolen současný starosta pan Miroslav Kovařík, se nové vedení dohodlo, že toto místo bude základním stavebním kamenem budoucího cestovního ruchu. Za uplynulých 33 let byl na základním kameni vybudován areál, který v současné době ročně navštíví cca 300 000 turistů. (Polišenská 2023)

Otázka č.3: Jaká byla hodnotící kritéria v soutěži?

Odpověď na otázku č.3: Kritéria hodnocení byla rozdělena do 6 částí a obsahovala 15 kritérií (1.rok). První část obsahovala otázky ohledně destinačního managementu, kde byly informace ohledně generálního ředitele Archeoskanzenu Modrá panu Lubomíru Slámovi, dále popis všech částí areálu archeoskanzenu (Terárium, Živá voda, atd.) a také popis strategického plánování s ohledem na udržitelnost. Druhá část se zaměřovala na krajinu, scenérii a zvířata, kde se nacházely otázky ohledně ohleduplnosti vůči krajině a zvířatům, dále zde bylo uvedeno, že obec Modrá nepovoluje stavby v blízkosti areálu. V části ohledně Živtoního prostředí a klimatu, bylo prokázáno, že v obci Modrá je eliminováno znečištění ovzduší, protože auta mají přísný zákaz na cyklostezky a stezky v areálu archeoskanzenu, avšak přiznali, že nemají žádné nástroje na monitorování čistoty ovzduší, ani žádné dokumenty na tuto problematiku. Dále bylo uvedeno, že samotná vesnice se svými stroji a nástroji postupně přechází na elektromobilitu. V této části byly také zkoumány faktory jakými je například recyklace a plýtvání, nebo energie a změna klimatu. Čtvrtá část obsahovala Kulturu a tradice, takže se zde otázky zaměřovaly na kulturní dědictví, lidi a tradice. Pátá část se zaměřovala na sociální blahobyt, byla zde řešena lokální ekonomika nebo zdraví a bezpečnost obyvatelstva. Poslední částí byl obchod a pohostinství, kde bylo prokázáno, že probíhala rekonstrukce hotelů, aby byly více ekologicky zaměřenými a dále byl nastíněn plán na ekologické bydlení se zatravněnými střechami a nízkoenergetickým zaměřením. (Polišenská 2023)

Otázka č.4: Co považujete za silnou stránku, díky které jste uspěli?

Odpověď na otázku č.4: Tajnou zbraní obce Modrá je pan starosta a jeho neustálá snaha o udržitelnější přístup. (Polišenská 2023)

Otázka č.5: Jak dlouho trvala cesta od přihlášení do soutěže k výsledku? Měli jste možnost konzultací vaší přihlášky v průběhu jejího zpracování? Poskytoval Vám vyhlášovatel soutěže nebo jiný subjekt nějakou podporu? Pokud ano, prosím uveďte.

Odpověď na otázku č.5: Cesta soutěží od podání přihlášky až k vyhlášení výsledku probíhala cca 2 měsíce. Ze strany Green Destinations byla již od fáze podávání přihlášek poskytována podpora, kterou mohli účastníci kdykoliv využít. Obec Modrá například pomoc využila během podávání přihlášky, kde existovala možnost přihlášku průběžně konzultovat a ze strany hodnotitelů byly zasílány požadavky na doplnění informací. Vyhlášovatel soutěže aktivně podporuje účastníky k výkonu a dosažení co nejlepšího výsledku. (Polišenská 2023)

Otázka č.6: Sledujete, že má ocenění vliv na Vaše aktivity, na návštěvnost areálu Archeoskanzenu? Co Vám soutěž přinesla? Doporučili byste soutěž ostatním?

Odpověď na otázku č.6: Obec je na každé ocenění pyšná s tejně tak i na umístění v TOP 100. Certifikát TOP 100 je umístěn ve všech objektech Skanzenu a logo bylo umístěno do informačních letáků. Výrazná změna v navýšení návštěvnosti zaznamenána nebyla. Soutěž však obci přinesla propagaci na světové úrovni, které by jinak nedosáhli. Při podávání žádosti a vyplňování formulářů si s ostatními členy, kteří se na procesu podíleli, uvědomili jaké množství aktivit v oblasti šetrného přístupu ke krajině i cestovním ruchu již realizovali. Účast v soutěži by ostatním doporučili jakožto obrovskou zkušenost v mezinárodním prostředí. (Polišenská 2023)

Otázka č.7: Máte nebo usilujete o nějaké další certifikace, vidíte v tomto smysl pro Vaší činnost?

Odpověď na otázku č.7: Obec Modrá se průběžně hlásí do různých soutěží, kde získává ocenění. Soutěže pro ně znamenají výhodu v porovnání s konkurencí a slouží jako výborný marketingový nástroj. Obec disponuje velkým počtem různých certifikací, a to právě díky panu starostovi Kovaříkovi, který je v tomto směru velmi aktivním. Obec získala následující certifikace a ocenění:

- Titul v hlavní ceně Zlatá cihla v soutěži Vesnice roku,
- Cena Syndikátu novinářů v soutěži Stavba roku,
- Zlatá vítězná stuha v soutěži Vesnice roku v Programu obnovy venkova,
- Zelená stuha za péči o zeleň a krajinotvorbu,
- Bílá stuha za práci s mládeží,
- Cena Středomoravské centrály cestovního ruchu za koncepční rozvoj veřejné infrastruktury cestovního ruchu,
- Velká cena cestovního ruchu za nejlepší turistický produkt,
- Stříbrná medaile v soutěži Entente Florale Europe 2015 – hlavní cena za evropskou biodiverzitu,
- Třetí místo v realizaci evropských projektů v ČR.

(Polišenská 2023)

Otázka č.8: Usilujete v současné době o nějaké ocenění?

Odpověď na otázku č.8: V současné době obec Modrá, která je součástí Klášterní krajiny Velehrad, a která společně s dalšími 17 klášterními krajinami z 5 států, aspiruje na prestižní ocenění Evropské dědictví v rámci projektu CISTERSCAPES – Cisterciácké krajiny spojující Evropu. (Polišenská 2023)

3.1.3 Shrnutí

Na základě informací, získaných od paní Polišenské Ize říci, že obec Modrá začínala s jedním kostelem v neudržovaném stavu, jehož návštěvnost byla velmi nízká. V roce 1990 (po dosazení současného starosty do funkce) se díky změně zastupitelstva změnil celý chod obce. Současný starosta pan Miroslav Kovařík díky svému zájmu a snaze dosáhl, že na jednom kostelíku dokázala obec postavit areál (Archeoskanzen Modrá), jehož roční návštěvnost se z 200 turistů vyšplhala na 300 000 turistů za rok. Dlouholetá snaha současného starosty k šetrnému přístupu k životnímu prostředí a k rozvoji udržitelného cestovního ruchu vedla k přihlášení do mnoha soutěží, které mají pro obec Modrá smysl v porovnání s konkurencí a slouží jako výborný marketingový nástroj. Pro obec Modrá byla účast v soutěži velkou reklamou a stejně jako na každé jiné ocenění je obec velmi pyšná i na výsledek v soutěži Green Destinations. Ačkoliv nebyla zaznamenána změna v navýšení návštěvnosti

(v souvislosti s úspěchem v soutěži), přinesla však soutěž propagaci na světové úrovni, které by dle slov paní Polišenské jinak nedosáhli. Top 100 Destinations je vždy prezentováno v průvodci Good Travel Guide, která umožňuje vyprávět příběh o destinaci návštěvníkům z celého světa. Obec se i nadále hlásí do dalších soutěží a programů, v současné době aspiruje na prestožní označení Evropské dědictví v rámci projektu CISTERCAPES.

3.1.4 Obecná doporučení pro DMO

Na základě zkušeností DMO obce Modrá, lze navrhnout několik doporučení. Prvním doporučením by bylo, aby se DMO nebály do soutěže Top 100 Destinations nebo do jiného certifikačního procesu přihlásit, jelikož by to pro ně mohla být jedinečná příležitost nejen z marketingového pohledu, ale také z ohledu získání jedinečných zkušeností v mezinárodním prostředí. Obec Modrá dokazuje, že i na jednom neudržovaném a zapomenutém kostelíku se dá vybudovat destinace, která bude oblíbenou a vysoce navštěvovanou. Z toho vyplývá, že by se DMO měly zaměřovat na to co jim jejich příroda, kultura a prostředí nabízí a na tom začít budovat. Dále je možné doporučit začít se zajímat o různé certifikační programy nebo soutěže a hlásit se do nich. Jelikož jsou kritéria volně dostupná (alespoň u některých programů) mají DMO možnost se na daná kritéria zaměřit a snažit se destinace přizpůsobovat udržitelnější cestě. Pokud by DMO narazily na jakékoliv problémy s tím, jak a čím začít, existuje možnost tréninkových programů (např. Green Destinations), během kterých dochází ke školení ve více oblastech, včetně implementace udržitelnějších strategií do řízení DMO. Další možností jak se inspirovat je na stránkách Top 100 Destinations, kde jsou volně dostupné příběhy jednotlivých destinací, které se umístily.

Závěr

Cílem bakalářské práce, která se věnovala tématu koncepce udržitelnosti cestovního ruchu, bylo na základě mezinárodní rešerše identifikovat možnosti hodnocení kvality řízení DMO v oblasti udržitelnosti včetně ekocertifikací a ocenění pro DMO oblastí v mezinárodním kontextu. Výše uvedené bylo demonstrováno na příkladu dobré praxe z ČR, kde byla dále formulována obecná doporučení pro destinační managementy.

Teoretickou část práce tvoří literární rešerše zabývající se problematikou udržitelnosti v cestovním ruchu. Tato část je rozdělena do dvou kapitol. Úvodní část práce se věnuje definování důležitých pojmů, jako je cestovní ruch a destinační management. Byly zde definovány pilíře konceptu udržitelnosti, kterými jsou ekonomický, sociálně-kulturní a ekologický pilíř. Dále bylo uvedeno, že skupinami, které se nejvíce zajímají o cestování ohleduplné k životnímu prostředí jsou generace Z a Mileniálové. Bylo zde definováno, že udržitelný cestovní ruch by měl optimálně využívat přírodní zdroje, respektovat sociokulturní autenticitu hostitelských a místních komunit, zajišťovat dlouhodobé ekonomické operace, včetně stabilního zaměstnání. Druhá kapitola se věnovala destinačnímu managementu a koncepci udržitelného produktu. Byly zde představeny dva typy hodnocení udržitelnosti, kde prvním typem jsou indexy udržitelnosti cestovního ruchu, které nevyžadují autoevaluaci a fungují na základě veřejně dostupných dat např. od Světové banky, kterými jsou TSDI Index a GDS Index. Druhým typem pak jsou interní ekocertifikace nebo soutěže, které vyžadují autoevaluaci. Do této skupiny patří Green Destinations, EarthCheck, UNWTO.QUEST nebo soutěž Top 100 Destinations pod záštitou Green Destinations. Byla zde ukázána jejich kritéria, metodologie a výsledky. Z této části vyplynulo, že ČR zaznamenala v roce 2020 úspěch, když se Archeoskanzen Modrá umístil v soutěži Top 100 Destinations pod záštitou Green Destination. Poslední část se věnovala komparaci jednotlivých ekocertifikací a soutěže, kde byly certifikace porovnávány na základě časové a finanční náročnosti, doby platnosti jednotlivých certifikací, oblastí, které jsou posuzovány během hodnotícího procesu a také z hlediska, jestli certifikaci získala ČR. Jediným hlediskem komparace, kde bylo možné porovnat všechny certifikace byla doba platnosti, u dalších hledisek nebyla společnostmi zpřístupněná data a jejich získání bylo možné pouze pro DMO, která by měla zájem o přihlášení do procesu

certifikace. Jedinou organizací, která uvádí všechna data byla Top 100 Destinations, Green Destinations neuvádí kritéria hodnocení, EarthCheck časovou náročnost a nejvíce informací není dostupných od UNWTO.QUEST. Z hlediska získání certifikace Českou republikou byla hodnocena pouze soutěž Top 100 Destinations, kde se v roce 2020 umístila obec Modrá.

V praktické části bakalářské práce byl uveden příklad dobré praxe, kterým byla jediná úspěšná destinace v ČR Archeoskanzen Modrá. Byly zde uvedeno, že se jedná o malou obec ve Zlínském kraji, která začínala s jedním malým neudržovaným kostelíkem, na kterém však postupem času dokázala vybudovat areál Archeoskanzen, který v současné době navštíví 300 000 turistů ročně. K vybudování areálu došlo díky dosazení pana Miroslava Kovaříka do funkce starosty obce v roce 1990, jelikož právě on projevil velkou snahu v oblasti udržitelnosti. Dále následoval rozhovor s paní Polišenskou, během kterého byla uvedena kritéria, která byla hodnocena v průběhu soutěže, že za celým přihlášením do soutěže stál pan starosta Kovařík, kterého o soutěži informovala Centrála cestovního ruchu Východní Moravy. Dále, že průběh soutěží od přihlášení k výsledkům trval pouhé dva měsíce. Ačkoliv po úspěšném absolvování soutěže obec nezaznamenala nárůst v počtu návštěvníků, na ocenění je velmi pyšná a uvádí ho na všech propagačních materiálech. Jako největší přínos byla označena propagace na mezinárodní úrovni, které by obec jinak nedosáhla. Na základě získaných informací, byla uvedena obecná doporučení pro ostatní DMO, která jsou následující:

- Přihlásit se do soutěže nebo jiného certifikačního procesu,
- Přihlásit se do tréninkových programů, kde je DMO školeno v mnoha oblastech (např. Green Destinations poskytuje tyto programy),
- DMO by se měla zaměřovat na to, co jim jejich kultura, příroda a prostředí nabízí,
- Inspirovat se na stránkách Top 100 Destinations příběhy ostatních destinací,
- Zajímat se o udržitelnější přístup, o ekocertifikace, soutěže nebo programy, které oceňují nebo pomáhají destinacím na jejich cestě k udržitelnějšímu přístupu.

Seznam použité literatury

- BUTLER, R.W, 1980. THE CONCEPT OF A TOURIST AREA CYCLE OF EVOLUTION: IMPLICATIONS FOR MANAGEMENT OF RESOURCES. *The Canadian Geographer/Le Géographe canadien* [online]. 24(1), 5-12 [cit. 2023-05-26]. ISSN 0008-3658. Dostupné z: doi:10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x
- BERÁNEK, Jaromír, 2016. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-86724-46-1.
- Česko, 1991. Zákon č. 17 ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí. [online]. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky, částka 4, s. 82*. Dostupné z: https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/5B17DD457274213EC12572F3002827DE/%24file/Z%2017_1992.pdf
- EARTHCHECK, 2022a. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://earthcheck.org/what-we-do/certification/sustainable-destinations/>
- EARTHCHECK, 2022b. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://earthcheck.org/about/members/>
- GDS, 2023a. *Benchmarking Methodology* [online]. Gothenburg, Sweden: GDS-Movement [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.gds.earth/wp-content/uploads/Methodology-2023.pdf>
- GDS, 2023b. [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.gds.earth/2022-results/>
- GDS, 2023c. *Certification for Sustainability: A guide for Regenerative Destinations*. [online]. [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://www.gds.earth/wp-content/uploads/Certifications-Guide-Updated.pdf>
- GREEN DESTINATIONS, 2023a. [online]. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.greendestinations.org/home/about/>
- GREEN DESTINATIONS, 2023b. [online]. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.greendestinations.org/top-100-destinations/>

- GREEN DESTINATIONS, 2023c. [online]. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.greendestinations.org/wp-content/uploads/2023/02/2020-destinations-and-GPS.pdf>
- GSTC, 2019. *GSTC Destination Criteria, Version 2.0 with Performance indicators and SDGs* [online]. Washington, D.C., USA: The Global Sustainable Tourism Council [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/GSTC-Destination-Criteria-v2.0.pdf>
- GSTC, 2022a. [online]. [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/gstc-destination-criteria/>
- GSTC, 2022b. *About the Global Sustainable Tourism Council (GSTC)*. Global Sustainable Tourism Council [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.gstcouncil.org/about/>
- DIMOCK, Michael, 2019. Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins. *Pew Research Center* [online]. [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <http://tony-silva.com/eslefl/miscstudent/downloadpagearticles/defgenerations-pew.pdf>
- HOLEŠINSKÁ, Andrea, 2022. *Destinační management*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-3218-8.
- HOLEŠINSKÁ, Andrea, 2012. *Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu*. Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5847-7.
- INTERREG MEDITERRANEAN, 2022. *Sustainable Tourism Community Catalogue of Outputs* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/no-cache/news-events/news/detail/actualites/sustainable-tourism-community-catalogue-of-outputs/>
- KOTÍKOVÁ, Halina, 2013. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4603-6.
- LINDEROVÁ, Ivica. 2013. *Cestovní ruch - základy a právní úprava* [Učební text]. Vysoká škola polytechnická.

- EVROPSKÝ PARLAMENT, 2023. *Maastrichtská smlouva/Smlouva o EU*. [online]. [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
- MAIER, Karel, 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4198-7.
- MENTIL, Karmen 2021. *DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM PRODUCTS BY THE DMO* [online]. s. 5 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: https://sustainablelabels.eu/wp-content/uploads/2021/07/3_Sustainable-tourism-products_K.-Mentil-1.pdf
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2023. [online]. [cit. 2023-05-23]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/informace,-aktuality,-seminare,-pracovni-skupiny/psur/uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>
- MURMURATION SAS, 2020. *A sustainability performance index in order to improve tourism strategies: Methodology* [online]. Francie [cit. 2023-06-26]. Dostupné z: <https://www.tourism-sdi.org/wp-content/uploads/2021/02/Methodology-TSDI.pdf>
- PALATKOVÁ, Monika, 2012. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-7515-9.
- PÁSKOVÁ, Martina, 2014. *Udržitelnost cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-329-1.
- POLIŠENSKÁ, Renata, 2023, manažerka Městského informačního centra v Uherském Hradišti [ústní sdělení]. Praha, 20.5.2023.
- PROQUEST, 2022. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.
- RAŠOVSKÁ, Ida a Kateřina RYGLOVÁ, 2017. *Management kvality služeb v cestovním ruchu – Jak zvýšit kvalitu služeb a spokojenost zákazníků*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5021-7.
- RYNDA, Ivan, 2000. *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. In: Dlouhá J. [eds.]: *Sborník z konference Hledání odpovědí na současné výzvy světa*, STUŽ a Centrum pro otázky ŽP UK, Praha.

- SHULLA, Kalterina a Walter LEAL FILHO, 2022. *Achieving the UN Agenda 2030: Overall actions for the successful implementation of the Sustainable Development Goals before and after the 2030 deadline* [online]. Brussels, Belgium: European Parliament [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA\(2022\)702576](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA(2022)702576)
- SUSTAINABILITY LEADERS UNITED, 2023. *Sustainable Tourism Development: Key Trends and Priorities in 2023*. Sustainability Leaders United [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://sustainability-leaders.com/sustainable-tourism-trends-and-priorities-2023/>
- TRAVEL TECH ESSENTIALIST, 2023. [online]. [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://traveltechessentialist.substack.com/archive?sort=top>
- UNEP, 2022. *Europe's Environment: The Seventh Pan-European Environmental Assessment* [online]. New York, USA: United Nations Publications [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/40733;jsessionid=3B83E4D2650A8293FF583C7FA50E1699>
- UNWTO, 2011. *Practical Guide for the Development of Biodiversity-based Tourism Products* [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2022-09-30]. ISBN 978-92-844-1340-9. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284413409>
- UNWTO, 2013. *Sustainable Tourism for Development Guidebook - Enhancing Capacities for Sustainable Tourism for Development in Developing Countries* [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2022-09-30]. ISBN 978-92-844-1549-6. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284415496>
- UNWTO, 2017. *Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030, Highlights* [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2023-04-29]. ISBN 978-92-844-1933-3. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284419340>
- UNWTO, 2023a. [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/policy-destination-management>

- UNWTO, 2023b. [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
- UNWTO, 2023c. [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- UNWTO.QUEST, 2023. [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/UNWTO-quest>
- UNWTO.QUEST, 2023. [online]. Madrid, Spain: World Tourism Organization [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/unwto-quest-network-members>
- WB, 2017. *World Development Indicators* [online]. Washington, D.C., USA: World Bank Group [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/>
- WEF, 2022. [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2022/themes/climate-and-nature>
- ZELENKA, Josef, Jan TĚŠITEL, Martina PÁSKOVÁ a Drahomíra KUŠOVÁ, 2013. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-244-7.